

Gamla hagelvapen från Husqvarna

Husqvarna har genom åren byggt mängder av vapen och väldigt många svenska jägare har någon gång kommit i kontakt med dem. Vår expert på gamla vapen, Fredrik Franzén, berättar om och visar bilder på ett antal spännande hagelvapen.

Det är intressant att se vilket stort utbud av olika vapen och modeller Husqvarna haft genom åren. Jag har samlat på Husqvarnavapen med kameran sedan 1970-talet och kommer här att visa ett urval av olika grupper och typer av Husqvarna hagelvapen.

Husqvarna vapenfaktori grundades 1689 för tillverkning av militära vapen. Efter något år tillverkades mer än 12 000 muskötpipor per år. Efter Karl XII:s död 1718 blev det en fredligare period och behovet av vapen minskade. Staten ville därför sälja Husqvarna vapenfaktori och det köptes 1757 av familjen Ehrenpreuss.

År 1867 ombildades det till Husqvarna Vapenfabriks AB med familjen Tham som huvudägare. Nu blev det en uppgång för fabriken eftersom de gamla militära mynningsladdarna skulle ersättas med bakladdare. För Sveriges del blev det bakladdare med Remingtonsystem. Under första halvdelen av 1870-talet tillverkade Husqvarna upp till 20 000 Remingtonstudsare per år. Det behovet var emellertid snart mättat och redan 1875 var tillverkningen nere i 2 269 gevär.

Under ledning av den dynamiske Wilhelm Tham arbetade Husqvarna upp ett nytt sortiment. Symaskiner, cyklar, gjutgoodsartiklar som spisar, kaminer,

strykjärn, grytor, pannor, våffeljärn, köttkvarnar och från 1908 även motorcyklar, tillverkades med framgång. Tillverkningen av militära vapen lades på sparlåga och Husqvarna satsade på jaktvapen.

Den första priskuranten kom 1878 med ett rikligt utbud. Om vi börjar med de enklare vapnen så fanns enkelskottstudsare på Remingtonsystem i 20 olika varianter med priser från 35 kronor till 150 kronor. Det fanns också fyra hagelbössor med Remingtonsystem och även en mynningsladdare i kaliber 16.

Av dubbelpipiga hagelbössor med Lefauchauxsystem för stiftantändningspatroner erbjöds sex olika versioner med priser från 50 till 120 kronor. De centralantända dubbelbössorna på detta system fanns i sex olika modeller, där mod 17 var billigast med ett pris på 70 kronor, den dyraste var mod 14 med fin gravyr för 135 kronor.

Det fanns även fyra modeller fina lyxvapen med system Anglais, där hävarmen går bakåt över varbygel, med priser 115-225 kronor. Priskuranten avslutas med "Kammarladdnings Dubbelbössor tillverkas på beställning av finaste kvalitet från Kronor 350 till 800". Detta måste ha varit enormt dyra vapen för sin tid. Jag undrar hur många 800-kronorsbössor som verkligen tillverkades?

Inom några år utökades sortimentet rejält med olika varianter på de dubbelpipiga bössorna. Det var lite olika system för låsningen av piporna, damaskerade eller stålpipor samt flera gravyrgrader. Det tillkom också dubbelstudsare och kula-hagelpipor. 1901 kom den första hammerlessen från Husqvarna.

Givetvis kunde Husqvarna inte med en gång tillverka alla delarna till ett så stort sortiment. De köpte, huvudsakligen från Belgien, ämne som damaskerade pipor,

baskyler, låsar och så vidare i större eller mindre omfattning till de olika modellerna.

Efterhand tillverkade de själva mer av vapnen från grunden, men omfattningen av detta och hur snabbt det skedde är oklart. Det är också delade åsikter om detta bland de seriösa Husqvarnasamlarna. Detta att köpa delar från andra tillverkare var inget specifikt för Husqvarna. Det var allmänt förekommande i de stora vapenproducerande platserna som Suhl i Tyskland, Liege i Belgien eller Birmingham i England. Olika firmor specialiserade sig på vissa delar, någon gjorde låsar, någon annan baskyler, pipor, varbyglar eller andra delar.

Klart är emellertid att Husqvarna själva med omsorg satte samman vapnen, stockade, blånerade och graverade dem. Husqvarna tillverkade aldrig några dåliga vapen, även de enklare modellerna var kvalitetsvapen för sitt pris. De tillhörde heller aldrig de billigare vapnen i respektive segment.

Vapentillverkningen snurrade på bra fram till andra världskriget. År 1927 började Husqvarna också tillverka repeterstudsare, vilka blev en framgång.

Efter kriget blev det dock problem med tillverkningen av hagelgevär. De fina 310-bössorna blev för dyra i tillverkning och nya enklare modeller introducerades. Dessa blev ingen framgång, konkurrensen utifrån var hård och efterhand trappades vapentillverkningen ned.

1900-studsaren blev en framgång, men tillverkningen av den såldes 1970 till FFV i Eskilstuna. Samtidigt upphörde den fabriksmässiga tillverkningen av hagelvapen på Husqvarna.

FREDRIK FRANZÉN

Skribenten är expert på äldre jaktvapen och har bland annat skrivit boken "Gamla Fina Vapen".

Ett trevligt skyltställ som användes ute i vapenbutikerna. I detta står, från vänster, Dubbelstudsare m/37, hagelbössor m/102, hagelbössor m/Lyx, drilling m/70 samt hagelbössor m/300

SUSEGÅRDEN

SKJUTSKOLA

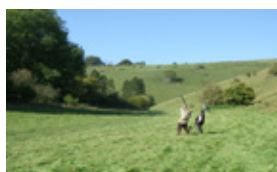
Erfaren eller nybörjare spelar ingen roll, vi tar ditt skytte till oanade höjder. Kolvanpassning, Privatlektioner & Företagsevent

”TRY BEFORE YOU BUY”

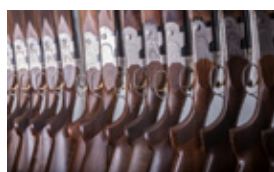
På Susegården har du möjlighet att prova ett stort antal olika bössor för att komma fram till vilken du trivs bäst med.

JAKTRESOR

Vi samarbetar med ett urval jaktarrangörer i Sverige, Storbritannien, Spanien och Argentina. Vi hjälper dig gärna med att arrangera din drömräsa

VAPEN

Söker du ett specifikt vapen och har inte lyckats hitta det? Genom våra goda kontakter med England kan vi skaffa ditt drömvapen

SHOP

I vår väl sorterade jaktbutik hittar du, förutom vapen, även optik, ammunition, kläder, skor, stövlar, tillbehör och presentartiklar.

www.susegarden.se

Två hagelbössor, stockarna med och utan kindstöd. Observera att de har ett enkelt sikte, det hade alla Remington hagelbössor. Den undre bössan är äldre, den har framstocken fastsatt med en tvärgående regel. Senare skruvades de fast underifrån.

Hagelgevär med Remingtonsystem

Husqvarna tillverkade mängder av militära vapen med Remingtonmekanism. Det var därför naturligt att de även byggde jaktvapen på denna enkla och starka mekanism. Det handlade om både kulgevär och hagelgevär.

I Husqvarnas Priskurant från 1886 finns fem enkelpipiga hagelgevär byggda på Remingtonmekanism i kaliber 12 eller 16. Fyra av dem, med modellbeteckning 10, 11, 12 och 13, är i princip samma vapen. Vad som skiljer är om det är hel- eller halvstock av björk, bok eller valnöt. Den sista är mod 14 i kal 28, med en mindre mekanism. I katalogen skrivs om denna: "Som bössans vikt endast är omkring 5 skålpund, är den synnerligen lämplig för gossar."

Remingtonbössorna har långa pipor, 85-100 cm, alltid med sikte och korn. Det fanns en tro på långa pipor, att man kunde skjuta på längre håll med en lång pipa. Nu vet vi att det inte var så, men tron kan göra mycket.

Vad jag tycker är märkligt är att Husqvarna hade en Remingtonbössa på programmet så sent som in på 1950-talet. Modellen hette 112 och ersatte mod 12 på 1940-talet och har helt rund pipa. På de tidigare modellerna är pipan 8-kantig baktill och de främre två tredjedelarna rund.

Husqvarnas Remington hagelbössor var

inte speciellt billiga. I 1912 års katalog har de samma pris som den billigaste hanbössan mod 20, runt 50 kronor. Vem köpte en enkelpipig Remingtonbössa för samma pengar som en dubbelpipig mod 20 kostade, kan man ju fundera på?

Går vi fram till 1945 har vi en pris-skillnad, mod 12 kostar 100 kronor medan hanbössan mod 20 har ett pris på 160 kronor.

Den övre har stopphane samt är stämplad med N på slutstycket. Detta visar att delar av mekanismen är gjord i Nickelstål Detta infördes på 1930-talet, för att bättre klara det höga trycket från modern ammunition.

Tre hagelgevär med Remingtonsystem. Från vänster m/12 med 100 cm pipa, m/12 ett tidigt exemplar, troligen från det första tillverkningsåret 1877. Till höger en pojkbössa m/14 i kaliber 24. Normalt tillverkades denna i kaliber 28. Den är byggd på samma låda som studsaren m/33.

Dubbelpipiga hanbössor

Överst m/36 med system Clef Anglais och under en Clef Serpent med öppningsarmen uppdragen på sidan. Detta användes på modellerna 43,38 och 39.

Husqvarna hade tidigt ett stort urval dubbelpipiga hanbössor, byggda på olika system. I Husqvarnas gamla kataloger anges namnen på systemen på franska. Detta tyder på att Husqvarna köpte systemen i Liege i Belgien, där franska var huvudspråk.

I 1886 års katalog anges modellerna enligt följande: De billigaste var byggda på Lefauchaux system med öppningsarmen framåt. Någon speciell framstock i trä finns inte (med undantag för några tidiga modeller.) Samma system men med öppningsarmen bakåt över varbygeln kallades för System Cléf á l'Anglais. Här finns en normal framstock i trä, vilket ger en snyggare bössa.

Ett annat system är Cléf Serpent där piporna låses med en underliggande regel som låser i bakre pipklacken. Systemet manövreras med en hävarm som går upp på högra sidan. I princip samma system används i modellerna Top Lever. Som namnet anger manövreras låsregeln där med en toplever.

Det starkaste systemet är förmodligen T. Anglais som helt enkelt är det engelska H Jones Screw Grip. Det kallas också för Jones T Grip eftersom den roterande låsregeln kan liknas vid ett T. Det användes allmänt i England på dubbelstudsare och

Bössan med blå bakgrund har Lefauchauxsystem. Den roterande låsregeln manövreras med en framåtliggande arm. Detta använde Husqvarna på de enklare modellerna som 15-17 och 20. De tillverkades i mer än 90 000 ex.

På bilden med grön bakgrund är överst en m/45 med vad Husqvarna kallar System Greener. Det innebär regling i två pipklackar och kryssbult. Detta system, med eller utan kryssbult, använde sedan Husqvarna på alla sina hammerlessgevärr. Det blev standard världen över på sida-sida bössor. Den undre bössan har System Top Lever, med öppningsarmen på sidan kallade Husqvarna det för Cléf Serpent. Här regleras piporna endast i den bakre pipklacken, Husqvarna kallar det för enkel regling. Pipupphängningen är också annorlunda. Framstocken sitter fast i baskylen med en ledad bult. Detta system försvann runt 1900.

Denna m/46 var den finaste hanbössan i katalogerna. De har extra fin gravyr, damaskerade pipor och fyrdubbel regling med kryssbult. Den tillverkades 1880-1903.

Den ersattes sedan av m/102, som tillverkades fram till 1910, då den i sin tur ersattes av 103 serien som fanns i A-B-C utförande. Det som skilde var gravyr och pipstål. Personligen tycker jag mycket om dessa bössor med framåtliggande lås. Alla andra Husqvarna hanbössor har bakåtliggande lås.

hagelvapen för kraftiga laddningar. HVA använde det både på en hagelbössa och på sina handubbelstudsare.

De dyraste bössorna byggdes på System Greener där en toplever manövrerar två låsreglar och en kryssbult. Detta är samma system som sedan användes på hammerlessbössorna. De olika systemen visas på bilder.

Det jag har skrivit om de olika systemen ovan är inget som är hugget i sten. I kataloger och böcker finns det system och varianter som inte passar in på beskrivningen, ▶

I början av produktionen tillverkade Husqvarna under några år bössor med Lefauchauxsystemet med framstock i trä. Uppifrån m/28 som fanns 1877-1883, därunder två m/14 som tillverkades 1877-1879. Underst två m/14 A som också tillverkades 1877-1879. Dessa två m/14 A är mycket tidiga, tillverkningsnumren är 11 resp 43. Observera att ingen av bössorna är exakt lika. Det skiljer i detaljer som varbyglar, stötbottnar och gravyr.

Detta är modellerna 17 och 20, som i princip är samma bössa. Det är de Husqvarnamodeller som har tillverkats i störst antal. Uppifrån m/20 yngre, m/20 äldre, m/17 äldre, m/17 yngre. Totalt tillverkades de i olika versioner under åren 1877-1956 i mer än 90 000 ex. Lägg märke till de vackra kraghanarna på de äldre bössorna.

Den övre bössan är m/50 nyare som tillverkades 1927-34 i cirka 800 ex. Det speciella med denna modell är att piporna är gängade i kammarstycket. Tanken var att det skulle vara relativt enkelt att byta en pipa om den skadade. Under m/51, som var den vanligaste hanbössan med toplever. Den tillverkades i runt 14 000 ex åren 1911-1947. När jag började jaga i de småländska skogarna i slutet av 1950-talet var dessa bössor vanliga. De ansågs lite finare än de gamla hanbössorna med Lefauchauxsystem.

konstigt vore det annars. Jag vet att detta både intresserar och irriterar vissa samlare, men jag tycker det ger en extra kick åt Husqvarnaintresset.

Lefauchauxsystemet konstruerades tidigt av en man med samma namn. Utmärkande för detta är att öppningsarmen ligger framåt under pipan, oftast finns ingen framstock av trä. Lefauchaux hade konstruerat stiftantändningspatronen och skulle ha en bössa till den.

Systemet anpassades till de svartkrutsladdade stiftantändningspatronerna och det är inte speciellt starkt. Men med bra material och noggrann inpassning som på Husqvarnabössorna var de utmärkta slitvargar. Systemet användes också ganska långt fram i tiden, eftersom det var relativt billigt i tillverkning. Husqvarna använde det på sina stiftantändningsbössor som i 1886 års katalog fanns i tre modeller, 18, 19 och 30. Den enklaste utan gravyr kostade 45 kronor, den dyraste med gravyr och damaskerade pipor 64 kronor.

De billigaste bössorna med centralantändning byggdes också på Lefauchauxsystemet. Modellerna var 15, 16 och 17. Här kostar den enklaste mod 17 52 kronor och den dyraste mod 15 har ett pris på 70 kronor. Mod 20 med centralantändning kom först 1890, den blev sedan Husqvarnas ekonomimodell av hanbössorna och tillverkades fram till 1956.

Att centralantändningsbössorna är något dyrare än stiftantändarna beror nog på att stiftantändarna var enklare att tillverka, det behövdes ingen utdragare för hylsorna.

Om vi fortsätter med 1886 års katalog ser vi att priserna på vapnen med andra

Detta gravymotiv med scroll, hund och en förskrämd liten fågel bakom en buske är ett typiskt gravymotiv på finare, tidiga Husqvarna hanbössor. Lägg också märke till den snirkliga varbyglen och kraghanarna.

Gravyr med en hjort är mycket ovanligt på Husqvarnas hanbössor. Jag har endast sett det på en dubbelstudsare tidigare.

system är dyrare. Det beror inte bara på systemen utan mycket på gravyr, damaskerade pipor i fint utförande, bättre stockträ och så vidare. För att ta några exempel kostade mod 34 med Clef Anglais system 110 kronor, mod 39 med T Anglais 120 kronor, mod 41 med Clef Serpent 115 kronor. Top Lever bössor mod 42, 43 och 47 kostar mellan 90 och 120 kronor. De dyraste bössorna var de med system Greener där mod 46 toppade prislistan med 300 kronor, vilket var sex gånger så mycket som de enklaste Lefauchaux bössorna.

Efterhand ändrades modellurvalet, vissa modeller försvann och andra tillkom. Runt 1900 var de mer udda systemen borta.

Husqvarna koncentrerade tillverkningen av hanbössor på de med Lefauchaux system som mod 15, 17 och 20 samt topleverbössor system Greener enligt Husqvarnas beteckning. Den vanligaste här är 51 samt 100 serien. Det kan också hända att bössor med samma modellbeteckning skiljer både i system och i detaljer. Det är inte så märkligt eftersom mycket delar och ämne, speciellt under 1800-talet, köptes utifrån. Detta tycker jag är lite av tjustringen med Husqvarnabössorna, man blir aldrig fullärd och hittar då och då nya varianter. Bilderna visar ett modellurval.

Husqvarnas hanbössor gick att beställa med extra långa pipor mot pristillägg. Det fanns en övertro på att det gick att skjuta på mycket långa håll med långa pipor.

Denna m/51 med 90 cm pipor finns i min hemtrakt. Den kallades för "Långa Döden", den dödade effektivt på håll upp mot 80 meter. Jag lånade den och provsköt på en jaktstigsfigur på 70 m. Resultatet var inte imponerande, man får också ta med i beräkningen att hastigheten på haglen har sjunkit markant på detta håll. Jag sköt också en del lerduvor med den. Det fungerade utmärkt när jag väl lärt tekniken. Det var bara att se till att få fart på svingen, sedan skötte sig bössan själv.

3-12X56

RANGER KIKARSIKTEN

NYHET

Lätt. Kompakt. Ljusstark. Ranger-serien är med sin korta tub och slanka design det optimala verktyget för den kräsne jägaren. 30 mm hårdanodiserad aluminiumtub med High-Contrast linser med en ljustransmission på över 90%. Belyst 4A-I riktmedel, med fem dagsljusinställningar och sex nattnivåer. Steiner Ranger tillverkas i fyra modeller, från drevjakt- till långhållsvariant.

Drevjaktsspecialisten med äkta 1 x zoom som gör det möjligt att skjuta med båda ögonen öppna utan förvanskning av bilden. Det belysta riktmedlet justeras enkelt och fungerar perfekt även i starkt dagsljus, den är alltså ett mycket bra alternativ till det fasta rödpunktsiktet.

Slank och elegant allroundmodell som passar framförallt för jakt under dagtid. Klarar de flesta svenska jaktformer.

Långhållsspecialisten med parallaxjustering från 50 meter för krävande skott på långa håll. Med en främre lins på 56 mm klarar du dig långt in i skymningen.

Husqvarna sidolås m/300 med ejektor. Normalt skall denna modell ha ganska mycket gravyr, men detta är förmodligen en specialbeställning. Det är den enda helt ograverade Husqvarna sidolåsbössa jag har sett. Den är liksom Eckermannbössorna endast graverad på skruvskallarna. Baskyl, låsar och ejektor kommer från Sauer. Sidolåset har bakåtliggande slagfjäder, vilket gör att man inte behöver ta bort så mycket metall i baskylen vid den svaga punkten i vinkeln mellan lådplan och stötbotten. Ejektorn är en Deeley. 310 bössorna fick den enklare och bättre Southgate ejektorn.

Hammerless sidolåsbössor

I början av 1900-talet blev det aktuellt med hammerlessbössor.

Husqvarna tog fram ett par prototyper, men för de första hammerlessbössorna köpte de ämnen från Sauer&Sohn. De var sidolåsbössor och den första serien, mod 60, tillverkades i litet antal 1901-1905. Det var helgraverade Lyxbössor, de flesta med damaskerade pipor. 1905 kostade de 400 kronor.

Sedan kom mod 200, 201, 300, 301 och 301 Lyx – ju högre nummer ju finare och dyrare. Även de byggdes på Sauerämnen. Vad som skiljer modellerna är pipstål, gravyr och stockträ. De tillverkades åren 1905-1918 i cirka 1 000 ex. I 1915 års katalog kostar de från 220 kronor för mod 200, mod 301 340 kronor, ejektor kostar 100 kronor extra för samtliga.

Toppmodellen 301 Lyx kostar hela 700 kronor, men då ingår ejektor och pipor i Nickelstål. Det är samma pris som en 310 Lyx, som var helt ny då. Som jämförelse har en hanbössa mod 20 då en prislapp på 55 kronor.

En av cirka 15 tillverkade Husqvarna m/301 Lyx. Det är liv i den välgjorda scrollgravvren. Bössan är i mycket fint originalskick.

Sidolås m/60 med utsökt gravyr och fint damaskerade pipor. Jag tycker mycket om gravvren på denna bössa. Den är mycket välgjord och har en spännande, livfull utformning. Observera den stora visaren på sidan av låset. Den visar om låsarna är uppspända, den finns på alla Husqvarna m/60 bössor och även på Sauer sidolåsbössor från den tiden.

Överst en Husqvarna m/201 och under en Sauer från samma tidsperiod. Bössorna är identiska, det är ingen tvekan om att baskyl och låsar på Husqvarnabössan kommer från Sauer.

Den undre bössan är en experimentbösssa med Anson&Deeley mekanism, påbörjad redan på 1880 talet, men färdigställd först runt 1905.

Den övre bössan är den första kända mod 310, med tillverkningsnummer 71452. Baskylen är något kantigare än på senare bössor.

Hammerless m/310

Husqvarnas klassiska sidolåsva-
pen m/310 lanserades kring 1910
och tillverkades sedan ända fram
till 1950. Den gjordes i massor
av olika varianter.

Sidolåsva-
pen är dyra och komplicerade att
tillverka, det går knappast att göra både
bra och billiga sådana.

Redan 1875 patenterades i England den
enkla och starka Anson & Deeley eller
boxlås mekanismen. Med ett fåtal arbetan-
de delar är den relativt billig i tillverkning.
Hela mekanismen ligger också skyddad
inne i baskylen. Den blev snart den vanli-
gaste mekanismen på sida-sida hagegevär
i England, Tyskland och Belgien.

Husqvarna hade sin variant klar först

runt 1910, det är den klassiska mod 310.
Den har dubbelsäkring med fångstång som
fångar upp hanen om den skulle hoppa ur
spänn av någon anledning. Det är en sund
och stark konstruktion.

I en annons i Svenska Jägareförbundets
Tidskrift maj 1912 har Husqvarna en an-
nons för 310 bössorna med följande text.
”En svensk jägare behöver ej numera köpa
en utländsk bössa. Husqvarna hammerless-
gevär System Anson & Deeley öferträffas
absolut inte i något afsende af de förnä-
sta utländska fabrikat, därför borgar den
trots skarpaste konkurrens, alltjämt ökade
efterfrågan från utlandet. Tillverkas i oli-
ka förstklassiga utföranden med eller utan
ejektor från kronor 165 till högre pris.”

Modell 310 kom att tillverkas fram till
runt år 1950 i 21 200 exemplar i kaliber
12, 16 och 20. Den finns i en mängd ut-

D-gravyren är trevlig med öppna ytor mellan
gravyrfälten. Detta exemplar är tillverkat i slutet
av 1930-talet, men renoverad och omflamhårdad,
gravyren är dock original.

föranden. Grundmodellerna är A-B-C-D,
där skillnaderna ligger i gravyren och kva-
liteten på stockträet. De gick att få med pi-
por i Svenskt Stål, Svenskt Specialstål samt
Svenskt Nickelstål Antioxid. Var det pipor
i Specialstål fick bössan ett S i modellnum-
ret. Nickelstålpipor stämplades med ett N.
Ejektor var extra och förhållandevis dyrt.
Dessutom gick det att få 310 bössan med
olika piplängder, 65-75 cm, andra längder
upp till 90 cm kostade extra. Stocken gick
också att få i fyra utföranden.

Detta gör att det finns hundratals va-
rianter av 310-bössorna. Det är något för
en seriös samlare att ta fatt i! Här var det
möjligt att skräddarsy sin bössa utan att det
egentligen kostade något extra. Dessutom
finns det åtskilliga specialbeställningar som
avviker från de katalogmässiga varianter-
na. Den i särklass vanligaste är den enkla-
ste modell A, där de olika varianterna står
för cirka 86 procent eller 18 250 ex, där av
är ungefär 9 700 AS. De olika B-modeller-
na tillverkades i cirka 1340 ex, C-bössorna
i 530 ex och D 300 ex.

Toppmodellerna var Lyx och Eckermann
med Nickelstål, ejektor, sidoöron, fint stock-
trä och extra fint arbetade delar samt hög-
sta finish. Lyxmodellen har också extra fin
gravyr, medan Eckermann saknade gravyr.
De tillverkades i begränsat antal, Lyx i cirka
210 ex och Eckermann i 320 ex.

Dessutom finns det en sportskyttemo-
dell med beteckningen X med B-gravyr som
tillverkades i omkring 245 ex. Husqvarna
beskriver den enligt följande. ”Tillverkade

En 310 mekanism i genomskärning, här är den avfyrad.

Stockarna till 310-bössorna gick att få i fyra utfö-
randen. Rak engelsk kolv eller med pistolgrepp,
Båda fanns med eller utan kindstöd. Här saknas
rak kolv med kindstöd.

speciellt för skjutning å lerduvor och hava såväl baskyl som pipor betydligt förstärkta. Piporna hava både extra stark trångborrning och äro tillverkade för synnerligen kraftiga laddningar. Patronlägen för 70 mm hylsor.”

Låt oss se lite på priserna på de olika 310 bössorna. Priset i sig säger inte så mycket, men vi kan se prisskillnaderna mellan de olika modellerna. Följande priser är från Husqvarnas katalog 1935. Den enklaste modell A kostar 240 kronor, modell B 265 kronor, modell C 330 kronor. Modell D fanns med Specialstål för 540 kronor och med Nickelstål för 600 kronor.

För A-B-C bössorna kostar Specialstål 30 kronor extra och Nickelstål 90 kronor extra. Ejektor kostade hela 125 kronor i tillägg. Sportskyttebössan X med Specialstål har en prislapp på 360 kronor, med Nickelstål 420 kronor. En Lyxbössa betingade 1050 kronor och en Eckermann 750 kronor.

Som jämförelse har jag några priser från Widforss katalog 1936. En anonym belgisk hammerless kostar 125 kronor, tyska hammerless som Geco, Walther och Sauers enklaste modell kostar 175 kronor.

Detta är "UrEckermannbössan", som Husqvarna tillverkade efter anvisningar av Första Hovjägmästare Erik von Eckermann. I Husqvarnas böcker står endast "nr 96511 levererad 7/6 1916, 310L." Eckermannbössorna började egentligen tillverkas först 1918, enligt kataloguppgifter. Detta är prototypen som Erik von Eckermann fick av Husqvarna. Den finns fortfarande kvar i familjen von Eckermanns ägo.

Lyxbössorna fanns med två olika gravyrtyper. Den övre har en mer ytligt huggen ros- och scrollgravyr. Den undre har en lite kraftigare heltäckande scroll. Detta var den vanligaste gravyrtyper på 310 Lyxbössorna.

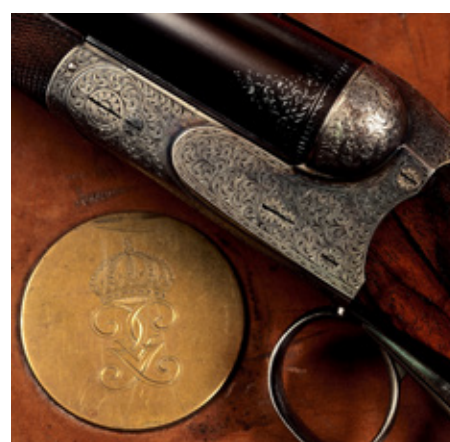
Två Eckermannbössor. Den övre är ett sent exemplar tillverkat runt 1953, den undre från cirka 1923. De är helt ograverade fränsett skruvskalarna. Stötbottnar samt baskylens översida är vackert matthuggna.

Detta är en specialbössa, som enligt uppgift var avsedd för hustrun till vapenavdelningens chef, Hagström. Det är en modell D från 1914. Den har en speciell gravyr med scroll och djurmotiv, förgyllda avtryckare samt rundade kanter på varbygeln.

m/310 med olika gravyr. Från vänster gravyr C-B-A. Dessa gravyrer gjordes i regel inte av Mästergravörerna. Utförandet kan variera lite beroende på vem som har gjort gravyren.

Denna 310 Lyx byggdes för Gustaf V 1913. Det är en mycket tidig Lyx, kanske en prototyp. Den saknar sidoöron. Den har ett Gustaf V:s monogram i kolven, samma finns på den tillhörande läderkoferten. Gravyren är mycket fint gjord.

Hammerless efter m/310

Samtliga Husqvarna hammerlessbössor efter m/310. De två undre bössorna är 610 (överst) och 615. Lägg märke till den klumpiga framstocken på denna. Den undre 615 har en mer normal framstock. I övrigt är de väldigt lika. 615 har en låsskruv mer på sidan av lådan. Överst till vänster en 210. Lägg märke till framstocklåsningsen med tangenten framtill. I mitten en 350 i nyskick och till höger en 1310. Den är lätt att känna igen på flygeln på sidan av lådan.

Under 1930-talet märkte Husqvarna av konkurrensen av billiga importerade vapen. Den fina 310-modellen var dyr i tillverkning och man tog därför fram en "konkurrensbössa" som komplement. Modellbeteckningen blev 210.

Den kantiga baskylen på 210 saknar helt gravyr. Den har samma boxlås mekanism som 310, men utan fångstänger. Säkringens verkar på avtryckartångerna, vilket är bra. Reglingen är samma som på 310 med dubbla pipklackar och kryssbult. Den har lösa tändstift och Ansonlåsning av framstocken. 310 bössorna hade enklare lösningar här. Detta är lite förvånande eftersom avsikten med mod 210 var att få en billigare bössa. Man använde till exempel det enklare pipstålet Svenskt Stål. 210 bössorna var ungefär 30 procent billigare än en mod 310, men blev inte populär. Den tillverkades endast i 410 ex åren 1939-40.

Nästa "billigbössa" var mod 610. Här gick man helt ut med förenklingen, slopade kryssbulten och hade en enklare säkring. Framstocklåset är ett enkelt snäpplås utan tangent. Baskylen är helt kantig, hela bössan är lite klumpig. Det positiva är att

Olika framstocklåsningsar. Till vänster en 350 med den traditionella låsningen med Deeley tangent, Husqvarna kallar det för snäpplås. Det användes på samtliga hammerless utom 210 och 610.

I mitten en 610, med klumpig framstock, som låses mot piporna med en enkel fjäder. Husqvarna kallar detta fjäderlåsning.

Till höger en 210 som har en kortare framstock som låses med en Anson tangent i framkanten. Husqvarna kallar det topplås. Underbeslaget på 210 bössan är också annorlunda. Det går fram och täcker främre pipklacken.

den har Svenskt Specialstål i piporna. Den kostade 350 kronor jämfört med 440 kronor för 310, som fortfarande tillverkades då. 610 bössorna såldes åren 1943-50 i 5 800 ex.

Nästa modell, 615, var ett steg i rätt riktning. Det är i princip samma bössa som 610 med något rundad baskyl och samma framstocklås som 310. Den tillverkades även i graverade modeller som gick att få med Nickelstålpipor. 2 150 ex såldes åren 1949-52.

1952 var det dags för modell 350. Det är i grunden samma bössa som 610 och 615, men baskyl, stock och pipor är bandade. Från 1955 har den säkring på avtryckartångerna, den tillverkades både med och utan förlängd spång med kryssbult. Pipklackarna är djuphårdade. Liksom 310 bössorna tillverkades den i flera utförande som helt ograverad, med A och C gravyr samt som Special (liknande Eckermann) och Lyx. Totalt tillverkades cirka 6 100 ex av mod 350 i olika versioner fram till 1960. Detta är bra bössor, Husqvarna hade skaffat en del nya maskiner, vilket höjde kvaliteten på bössorna.

1959 var det dags för den sista uppdateringen av Husqvarnas hagelbössor. Man försökte då efterlikna 310-bössorna mer. Även modellbeteckningen 1310 syftar på dessa. Förändringen innebar en mer slimmad baskyl med flyglar på sidorna. Mekanismen var samma som på tidigare

Fyra olika 350-bössor. Överst två skeetbössor, en med och en utan ventilerad spång. Under en 350 i kaliber 16 och underst en i kaliber 20. Det tillverkades endast ett fåtal 350-bössor i dessa klenare kalibrar.

Till höger en 1310 Lyx och till vänster en 1310 Special. Båda har Nickelstålpipor, Ejektor, Stock av extra utvald valnöt som gick att få med egna stockmått. Husqvarna säger själva om dessa modeller: Vapnet är i sin helhet synnerligen noggrant bearbetat.

Lyxbössan har som namnet anger en fin Lyxgravyr som dock har lite större slingor än de tidigare 310 Lyxbössorna. Special har endast graverade skruvar samt är punsad på stötbottnar och baskylens översida. Special motsvarar Eckermannbössorna i 310 serien.

modeller. Man återinförde inte fångstänger i säkringen, utan använde samma avtryckarstångsäkring som på 350-bössorna. Detta är en bra säkringstyp. 1310-bössorna gick att få med eller utan kryssbult.

1310 tillverkades i samma versioner som 350-bössorna. Fram till 1970 då den fabriksmässiga vapentillverkningen upphörde på Husqvarna hade cirka 5 000 1310 i olika versioner tillverkats.

Försäljningen av 1310 bössorna minskade efterhand under 1960-talet. Intresset för sida-sida bössor minskade och allt fler ville ha bockbössor. Konkurrenten utifrån blev också mer kännbar, det importerades vapen av bra kvalitet till lägre priser än Husqvarnas.

1970 var grundpriset för en HVA 1310 1 150 kronor, med kryssbult och ejektor 1 495 kronor. En motsvarande Merkel med ejektor kostade endast 795 kronor, utan ejektor 630 kronor. Japanska Miroku och SKB samt Italienska Beretta låg i prisspannet 600-850 kronor. AYAs toppmodell Super AYA med sidolås kostade 2 500 kronor när en HVA 1310 Lyx hade en prislapp på 3 950 kronor. Det var inte lätt för Husqvarna att konkurrera med sådana priser.

Efter 1970 stannade några vapenhantverkare kvar på Husqvarna. Det var Petrus Ruckman, Bertil Granqvist och Nils Abrahamsson. Gravören Hans Svensson fanns också kvar, men arbetade sedan länge hemma i egen regi. De reparerade äldre Husqvarnavapen, många vapen helrenoverades inklusive ny flammhärdning. Det förekom även uppgraveringar av standardvapen till Lyxversioner. De byggde också hantverksmässigt ett antal nya vapen på befintliga ämnen. Det var några 1310 och ett fåtal sidolåsbössor. Den stora produktionen var emellertid de 75 numrerade Ehrenpreuss bössorna och som avslutning 15 numrerade Jubileumsbössor.

Gravör Hans Svenssons egen 310 bössa, som han graverade långt efter att 310 bössorna slutat tillverkas. Det är en heltäckande gravyr med typisk Husqvarnascroll. Här är den extra fint huggen.

Modell 355 Extra Lyx som endast tillverkades i fem exemplar på 1950-talet. Den är byggd på 350 baskylen, men skulle mer efterlikna engelska bössor. Baskylen är slimmad, varbygeln är kort och har rundade kanter. De har 65 mm patronläge. Gravyren är mer ytlig än den normala Husqvarnagravyren, den är skuren med handstickel.

Detta är en nummer 2 de 15 Jubileumsbössorna som de kvarvarande vapenhantverkarna byggde som avslutning på vapentillverkningen på Husqvarna. Deras namn är graverade i baskylen. Här står: Passare Bertil Granqvist, Ekipör Nils Abrahamsson, Stockmakare Petrus Ruckman, Gravör Hans Svensson. Senare tillkom Nätskärare Paul Liljeberg. Hans Svensson komponerade gravyren, som är mycket trevlig med ograverade ytor mellan gravyrfälten.

En helt oanvänd 1310 med sigillet som medföljde alla nya bössor.

Vapenskåp med kodlås...

3.495:-
inkl. kodlås!

SP4E med elektroniskt kodlås.
H*B*D 1200*320*250. 65 kg.
SP4, svart med nyckellås.

4.595:-
inkl. kodlås!

SP8EMini med elektroniskt kodlås.
H*B*D 1250*500*300. 100 kg.
SP8 Mini, svart med nyckellås.

5.495:-
inkl. kodlås
och brand-
box!!

SP8E med elektroniskt kodlås och brandbox.
H*B*D 1500*500*300. 130 kg.
SP8, svart med nyckelås och brandbox.

Blackline med nyckellås...

2.995:-

3.995:-

4.995:-
inkl. brandbox!

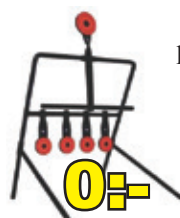
Kontakta oss för mer information om närmaste återförsäljare.
Nu över 700 st runt om i Sverige, många med hämtlager för direktleverans!

250:-

250:-

0:-

Detta skjutmål levereras kostnadsfritt med ditt vapenskåp.
Lägg till 300:- och få de andra två produkterna i leveransen.
Gäller endast i samband med skåpköp. Ev. frakt tillkommer på ovanstående priser.

Scandinavian Safe AB - Stockholm - Sweden - Tel +46 (0)8 6898560
www.scandinaviansafe.se